List 25. Tečaj XLIV.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 23. junija 1886.

Obseg: Razpis državne štipendije za obiskovanje c. kr. živinozdravniškega zavoda na Dunaji. — Kako vzrejati teleta do končanega prvega leta. — Opazke pri pogozdovanju Krasa. — Nekaj opazek o pridelovanji semena brez umetne oplodi. (Konec.) — Kako ravnati, da se trte obvarujejo poškodovanja po strupeni rosi ali Peronospori. — Gospodarske izkušnje. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Spominek „Turjaškega“ in državni zbor. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razpis

državne štipendije za obiskovanje c. kr. živinozdravniškega zavoda na Dunaji.

Vsled odloka vis. c. kr. kmetijskega ministerstva iz dné 20. maja t. l. št. 6742/856 pooblaščen je podpisani odbor, razpisati državno štipendijo v znesku 300 gold. za Kranjca, ki se namerava učiti živinozdravništva na c. kr. živinozdravniškem zavodu na Dunaji.

Prosilci za to državno štipendijo, ki so rojeni Kranjci, naj dokažejo, da so z dobrim vspehom dovršili vsaj šesti gimnazijski ali realčni razred ter da so zmožni slovenskega in nemškega jezika.

V živinozdravniški tečaj, kateri traja tri leta, vstopiti je 1. oktobra t. l.

Nemški pisane prošnje na vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo, katerim naj je priložen rojstni list in šolsko spričalo, oddati je najpozneje do 1. avgusta podpisanemu odboru.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe
v Ljubljani 18. junija 1886.

J. Fr. Seunig,
podpredsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

Kako vzrejati teleta do končanega prvega leta.

Profesor Feser v Monakovem objavil je o tej reči naslednje pomislika vredne nasvete:

Od tiste dobe, ko tele popolnem odstavimo, začne se polagati rastlinska klaja, ki postaja čedalje važneja za mlada teleta. Polagati se pa ima krma, ki je tečna, lahko prebavljiva, da se teleta rada njej privadijo.

Pred vsem je teletu privoščiti v dovoljni množini nježnega, dišečega, dobro spravljenega sena in otave. Dodaja se naj, če tudi malo, vendar vsakako nekaj krepilne krme, na pr. ovsa, šrotanih oljnih prg. Svetovati je tudi jim piti dajati, kar se pri mlekarskih pridelkih drugače ne porabi.

Kdor teletu prvo leto po odstavljenji vseskozi prav dobro ne streže in ne polaga, ta ne dobi nikoli za pleme popolnem razvitega in v plemenske svrhe sposobnega živinčeta.

Prvo leto in pri dobri postrežbi nam vzraste mlada živina najbolje. Mlada goveda dosežejo tako uže polovico od cele poznejše žive teže. Ako se prvo leto tukaj slabo streže in kaj zamudi, tega ne popravimo pozneje nikoli več popolnem.

Kedar mlada živina pičlo hrane dobiva in strada, ne raste dovolj hitro, kakor bi morala, zaostaja, postane sloka, prazna, mršava, dobi vpogneni hrbet, grd trebuh, slab križ, revne ude. Vse te napake se ne odpravijo več, čeravno pozneje tudi bolje krmimo in marljiveje strežemo.

Temu pritrdijo vsi razumni govedarji, da je zlasti prvo leto za obilo krmo skrbeti teletom. Zato v vseh dobrih kmetijstvih gledajo na enakomerno neprestano razvijanje telet ter imajo za neobhodno potrebno, da se obilno polaga in krepilne hrane dodaja.

Tele od srednje težkega roda potrebuje, ko je odstavljeno, vsaki dan po 4 funte sena, 2 funta ovsa, nekaj oljnih prg; tele od težke pasmine ali roda pa primeroma več, do 6 funtov sena in $2^1/_2$—3 funte ovsa in še nekaj oljnih prg.

Jako tekne oves teletom. Kdor ni poskusil, ta bo težko verjel. Oves se vrhu tega povsodi dobi, se lehko polaga, lehko prebavlja in je sploh prav zdrava klaja. Moremo ga polagati suhega in večjim teletom celega. Pri takošnem polaganji in snažni strežbi rastejo teleta, kakor da bi jih vlekel. Zatorej je treba množino sena ali otave gori navedene vsaki mesec za 1 funt povzvišati. Leto stara žival potrebuje od 18 do 20 funtov hrane vsaki dan.

Druga poglavitna reč je, da polagamo zmiraj enako krmo in vedno ob določenem času. Menjavanje s krmo se naj opušča, kolikor le mogoče. Suha krma je najboljša v prvem letu. Skrbni govedarji odbirajo uže za kositve najbolje, nježno mlado seno za teleta in je posebič spravijo pod streho, da jim ga nikoli ne zmanjka.

Ko so teleta 5 - 6 mesecev stara, dovolj krepka in polagoma na dobro travo ali grašico navajena in pripravljena za svežo krmo, ugaja jim najbolj, če jih na pašo spuščamo. Vendar tešča ne smejo na pašo in še le tedaj, ko je rosa ali slana minula, zvečer jih je domov gnati, predno se rosa nareja. Skrbeti je tudi, da imajo kam uiti vročini in uimam, ne pridejo do mlak in močvirjev. Vrhu tega se jim naj primerno polaga druge krme, če je paša preuboga.

Izganjanje na pašo, vedno gibanje in hoja v čistem zraku in naturi primerna krma stori, da so teleta zmiraj zdrava, vesela in močno rastejo, se lepo razvijajo. Živino mlado vedno v hlevih imeti, to ni dobro; ona se preveč omehkuži. Živci in kite se ne razvijajo pravilno, ker se ne urijo v potrebnem razhojevanji in letanji; pluča tudi trpijo in vse okostje zaostaja ter ne kaže tiste znotranje dovršenosti in zunanje pravilnosti, kakor jo vidimo pri živalih, ki so na pašnikih vzrastle.

Zatorej se teletom vsakako naj skrbi, da se bodo dovolj sprehajala na čistem, prostem zraku. Kjer teleta zvečinoma v hlevih držijo, naj jih spuščajo saj nekaj ur vun na dvorišče. Še bolje pa storijo, ako jim priredijo kakošno ograjo ali okol, da se v njem sprehodijo. Še pozimi bi se naj malo na prosto puščale mlade živali, da se napijejo čistega zraka in nekoliko sprehodijo. Teleta tako vedno rada žró, dobro prebavljajo ter ne postanejo pretolsta, kar naj uže v prvem letu zabranjujemo, da si vzredimo lepo živino za pleme, vprego in molžo.

Opazke pri pogozdovanju Krasa.

Slavna vlada prevzela je nalogo, Kras pogozditi, komaj pa je delo pričela, pogozdenega je uže več sto oralov.

Pogozduje se tako: Soseska prepusti vladi recimo 40 oralov Krasa za pogozdovanje, vlada prevzame svet, napravi kamnit zid okoli njega in nasadi prostor. Delo se vrši na vladne stroške. Ako se drevje ne prime prvo leto, popravlja se nasadba drugo pomlad, sploh tako dolgo, dokler ni gozd zagotovljen.

Kakor je bilo povedano, napravi vlada zid okoli nasadbe, sem ter tje se v teku časa kaj zida podere in občine se ne ganejo, da bi zid popravile in če bi se na vladne stroške ne popravil, ostal bi vedno podrt.

Ko so se borovci prijeli in jamejo rasti, spodjedati jih prične ogrc (beli črv) in ko so odrastli, zaredi se v njihovih mladikah borov zavijač (Kiefernriebwickler).

V mesecu maju zapaziš na nasadbi borovce, katerih mladike se poobesijo in rujave postanejo. Ako dotično mladiko odtrgaš, dobil boš v njeni sredini rujavo gosenico, katera žre sok mladike in pouzroči, da se mladika posuši. Na ta način bi se, ako se gosenica ne pokonča, cela nasadba vničila. Letošnjo spomlad smo na eni sami nasadbi okoli 40.000 gosenic omenjenega zavijača pokončali in tako drevje pogube rešili. Delo vršilo se je zopet na vladne stroške.

Če se narodu rodi slaven mož, kateri mu je skušal koristiti, postavi mu narod, ko je še pri življenju ali po smrti spomenik, ki naj poznim unukom priča o blagem možu. S ponosom prevzame dotično mesto ali občina spomenik v svoje varstvo, to se pravi, občina bode skrbela, da se od naroda postavljeni spomenik dostojno varuje in male poprave izvršujejo. To je lepo!

Ako pa država občini nasadi 40 oralov ali več pustega Krasa, napravi zid okoli nasadbe in tako dolgo popravlja, da je gozd zagotovljen in ta gozd je last občine, katera bode imela ves dobiček od njega, ni li žalostno, da za ohrajenje zida in gozda občina čisto nič ne skrbi?! Vse prepusti vladi, in ako bi ne bila poslednja uže priskočila o pravem času na pomoč, poginili bi bili uže nasajeni gozdi.

Ponosne so občine ali narodi, da se jim rodé slavni možjé še bolj ponosne pa smejo biti, da jim vlada pogojzduje Kras na svoje stroške, v čast naj si toraj štejejo, da smejo nasajene gozde svojo lastnino imenoveti in za njih obstoj skrbeti.

Sramotno je, ako stoji krepak možak zraven podrtega zida brez dela, mesto da bi zamudil eno uro in zid popravil, pride in berači za žornado in zopet je nečastno za vaščane, ako se poleg vasi nahaja zasajeni gozd, katerega uničujeta borov zavijač in beli črv! — Padar.

Nekaj opazek o pridelovanji semena brez umetne oplodi.

(Konec.)

Tako ravnanje, oziroma reja semena, je nadaljevati toliko časa, da so vse željene lastnosti vtrjene v semenu. Priznati moramo, da je tako pridelovanje semena za večjega posestnika težavno, a nikakor ni nemogoče. Majhni posestnik je pa vedno v stanu si povečati svoj dohodek s pravilnim izbiranjem semena.

Večji posestnik bode prav storil, če na sledeči način krajšim potom seme prideluje: Ob žetvi in spravljenji snopov v skedenj odpade veliko semena, koji izpadek nekateri še s tem pomnožé, da snope ob steno obtolčejo. Ta izpadek obstojí navadno iz najbolj zrelih, najbolj dovršenih in najbolj težkih zrnov, ter je dobro seme.

Največ sigurnosti za dober pridelek nam pa daje menjava semena in ker je ta jako važna, hočemo tudi o njej govoriti. Ni dvomiti, da je menjava semena skoraj v vseh slučajih prav dobro storila. Navadno kmetovalci menjujejo svoje seme brez vsacega načela ter kupujejo seme od trgovcev, ki svoje blago najbolj hvalijo, ali pa se pusté zapeljati po lepih podobah, ki jih vidijo risane po časnikih, o čuda velikem zrnu ali klasu. Malokaterikrat pa kmetovalec vpraša od kod je seme in kje je rastlo.

Ako je naše domače seme toraj tako postalo, da ni več za setev, potem moramo misliti na drugo seme, to je, seme moramo premenjati. Od kod naj si pa naročimo seme? Seme moramo si naročiti iz kraja, kateri ni bolj ugoden za rast, kakor domači kraj, ampak nasprotno, še slabeji. Menjali bodemo seme tako, da pride ono iz višav v nižave, iz mrzlih krajev v tople, iz slabe zemlje v dobro, iz suhih pokrajin v vlažne. Narobe ne smemo nikdar delati drugače je pridelek slab.

Ali naj kupimo seme na jugu ali na severu, o tem še nimamo nič pravih izkušenj. Našli smo, da oves iz juga postane na severu težeje in ravno tako tudi narobe. Pšenica, ki je na jugu trda in steklena, postane na severu mehkejša. Vse te izkušnje so, kakor rečeno, še nepopolne, in sedaj mora vsak kmetovalec si izkušnje za svoj kraj še sam pridobiti.

Kakor uže naslov tega članka pové, hoteli smo samo ob kratkem povedati, kako da kmetovalec zamore priti do dobrega semena brez umetne oplodi. Kar se pa tiče pridelovanja semena z umetno oplodjo in križanjem različnih sort, o tem nam pa ni mogoče pi-

sati, ker s tem zamore se pečati le oni, kojemu je pridelovanje semena poklic.

Naj te vrstice spodbudijo naše kmetovalce k boljšemu pridelovanju semena, vsak poskus bode korak naprej v našem še zeló zanemarjenem kmetijstvu

---

Kako ravnati, da se trte obvarujejo poškodovanja po strupeni rosi ali Perenospori. *)

C. kr. kmetijsko društvo spoznava za potrebno, objaviti naslednji poduk, kako naj se po poglavitnih dveh načinih poskuša pregnati nova trtna bolezen.

I. Kako je ravnati z beležem (raztopljenim apnom).

V enem hektolitru vode naj se raztopi 3 kilogr. živega apna.

Namesto živega apna rabi se tudi lahko ugašeno, dobro ohranjeno, kakoršno napravljajo zidarji. Tega ugašenega apna naj se vzame $7\frac{1}{2}$ kilogramov — kar je po obsegu enako petim litrom — na vsak hektoliter vode.

Kdor je enkrat po napovedani meri ali teži napravil apneno tekočino, premeri naslednje krate lahko z očesom, koliko lopat apna mu je djati v primerno množino vode. Dve ali tri lopate ugašenega apna — po velikosti lopate — zadostujejo za vsak hektoliter vode. Nekoliko več ali manj apna ne škoduje nič.

Prvikrat naj se poškropé trte nekoliko dni potem, ko odcvetó; drugič 10 ali 15 dni pozneje; potem pa vsakih 15 ali 20 dni, in če treba, še večkrat, posebno kedar je močno deževje spralo apno raz trtnega listja.

Za škropenje rabijo se posebne, za ta namen napravljene škropilnice. Kdor pa nima tacih škropilnic, naj škropi z metlicami, kakoršne se rabijo za pometanje sob; le na pol manjše naj bodo, ali pa s čopiči iz rastlinskih žil.

Da bo delo popolnoma izdatno, treba je trte tako poškropiti, da se trtno perje na tenkem čez in čez pokrije z apnom.

II. Kako je ravnati z bakrenim vitrijolom pomešanim z apnenim beležem.

Pet kilogramov bakrenega vitrijola naj se raztopi v 20 litrih mlačne vode; da se kristali lažej raztopé, naj se tekočina pomešava.

Na to se napravi apnen belež iz 5 kilogramov živega apna, ali $12\frac{1}{2}$ kilogramov — enako $8\frac{3}{10}$ litrov po obsegu — ugašenega apna, katero se raztopi v samo 80 litrih vode.

V to apneno tekočino vliva se počasi 20 litrov raztopljenega bakrenega vitrijola in se ves čas dobro meša, dokler ne postane tekočina enakomerno modra ali plava.

S to tekočino se trte škropé samo enkrat proti sredi junija ali pa tudi poprej, ako bi se morda pokazal kak sled bolezni.

Ako bi pa pogosto in obilno poletno deževje spralo prilepljeno zmes raz trtnega listja, tedaj naj se trte še enkrat poškropé.

Škropljenje se opravlja z enakimi pripravami ali z enakimi metlicami, kakoršne se rabijo po tem, kar smo zgoraj omenili, za škropljenje trt s čistim apnenim beležem, samo da ni treba, da se z vitrijolovo apneno zmesjo zamaže celo površje listov, marveč zadostuje, da je listje le na lahkem poškropljeno. *)

Posoda, v kateri raztapljamo bakreni vitrijol ter ga pomešamo z apnenim beležem, naj se nikar ne rabi za domače potrebe ali za napajanje živine.

Opombe veljavne za obojni ravnavi.

Opominja se izrekoma, da je treba vse trte brez razločka poškropiti, sadonosne in z nova nasajene; zadnje celó kakih 15 do 20 dni pred unimi, ker jih tudi bolezen poprej napada.

Kdor škropi, bodi z vitrijolovo zmesjo, bodi z apnom, naj hodi ritensko, da se ne pomaže; in da mu morda v oči ne štrkne razjedava tekočina, delal bo previdno, ako si natakne naočnike iz navadnega stekla, kakoršni se rabijo za žveplanje trt.

Ta previdnost se priporoča posebno tedaj, kedar se rabijo zgoraj popisane posebne škropilnice, ker one razprašé tekočino v jake drobne kapljice, in če potegne najmanjša sapica, zažene jih lahko delavcu v obraz. Kropilec naj pogostoma pomešava tekočino, da se ne poleže in da ostanejo v njej zapopadene snovi vedno enakomerno razdeljene.

Ako se pa rabijo ravno omenjene škropilnice, naj se zato skrbi, da se apneni belež ali vitrijolovo-apnena zmes poprej precedi skozi gosto metalično mrežo, da se odstranijo peščena zrnca ali druga telesca, katera bi utegnila zalopniti luknjico, iz katere prihaja tekočina in s tem prouzročiti, da bi škropilnica ne mogla redno zvrševati svoje naloge.

Naj se škropi z apnom ali z vitrijolovo apneno zmesjo, vselej naj se pazi kolikor mogoče na to, da se s tekočino ne nameče grozdje. Obojno škropljenje ima nehati meseca septembra.

Priporoča se pa, naj se škropi pri mirnem vremenu, ker veter zavira, da se ne more enakomerno razškropiti na trtno listje; tudi se ne opravlja to delo v najtoplejih urah jasnih dni.

Popisani ravnavi ste se v preteklem letu najbolje sponesli v Italiji in na Francoskem, za to kaže, da ju poskusimo tudi pri nas v obrambo velike škode, ktero nam prizadeva strupena slana „Peronospora viticola.“

C. kr. kmetijsko društvo v Gorici.

*) Ta poduk je sestavil po naročilu glavnega odbora goriškega c. kr. kmetijskega društva posebni odsek, kateremu je predsedoval društveni predsednik Nj. eks. gosp. Fr. grof. Coronini in kojemu so udje gg. Iv. Bolè, vodja c. kr. poskuševališča za svilorejo in vinarstvo v Gorici in društveni podpredsednik, vitez E. Giordano, ravnatelj ital. oddelka deželne kmetijske šole in vitez A. dr Levi, ud glavnega odbora c. kr. kmetijskega društva.

Gospodarske izkušnje.

Kako se zdravi goved, ki je rog zgubila?

Pogostoma se pripeti, da si vol ali krava vlomi rog, bodi-si da se je žival bodla ali sunila proti steni itd.

Ako je rog le odlomljen, se lehko ozdravi s tem, da se krog krvavečega nastavka ovije platnena cunja ki se je v kisu in žganju namočila. Drugi dan se ta ovitek odvzame in nadomesti z drugim trakom, ki se je namazal s kotranom in s tem se obveže ranjeni del, da se ta obvaruje zunanjih nadaljnih škod.

Težavniše pa je, če je tudi rožni nastavek nalomljen. V tem slučaju rana močno krvavi, tako da

*) Delavec ravna previdno, ako si zavaruje roko, s katero drži cev škropilnice ali metlico, s nekoliko obilno usnjato rokavico.

*

živina celó topa postati more. Če se rožni nastavek še saj malce drži, zamore še zarasti se, če pa je popolnoma odlomljen, prične rana gnojiti se. V tem slučaju se v rano položi prediva namočenega v kisu ali tudi v raztoplini galuna ter se večkrat posebno poleti spira z vodo, v kateri se je kaj grenkega skuhalo, na pr. vrbove skorije ali hrastovih šišk.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

31.

Vrtovi italijanski, francoski in angleški.

(Konec.)

H koncu 18. stoletja nastal je na Francoskem nov duševen prevrat. Zatirani narod se je začel upirati gospodi, ki ga je hotela vpogniti v robski jarem. To gospodstvo je trlo ne samo duha človeškega, nego se je lotilo tudi prirode, ne dopuščajoč niti samemu drevesu, da sme rasti po svoji volji. Narod se je temu uprl, in ta odpor je prešel na vse veje umetnosti. Povsodi se je sedaj delalo na to, da se stvarjajo take naravne in jednostavne oblike, s kakoršnimi se je stari vek odlikoval. Tako je nastal nov slog, slog propadajoče renesance (Zopfstiel). In v tem času, kedar so ljudje tako rekoč prvi pot sprevideli, da so bregovi in dolovi v svoji naravni lepoti zares dražestni, sedaj ko se je začel meščanski svet vsipati na potovanje, da se naužije čiste in nepokvarjene prirode, postali so roccoco-vrtovi svetu odurni. Čarobni sijaj teh vrtov postal jim je zopern, ker so v njem videli zgolj vpliv pomehkuženega in pokvarjenega plemstva in dvora. Dreves niso odslej več prirezovali, nego so jih pustili rasti, kakor jim drago. Ostriženo grmovje so pustili, da se je obrastlo, zginili so ravni drevoredi in umetno prikrojeni cvetnjaki. Mesto ravnih vodotočev in mramornih korit z vodopadi in vodometi previjal se je po vrtu potok. Po teh novih naravnih vrtovih iz te dobe vlekli so se popolnoma nepravilno zaviti potje, po katerih se je prišlo tu do džamije ali grškega tempeljčka, tam do osamljenega letnega dvorca ali z mahovino poraščene kolibe. Drevje po teh vrtovih je bilo nepravilno razpostavljeno, kakor v šumi, ali pa se je skupljalo v nježne gaje, in krošnje so se mu povsodi slobodno razvijale na vse strani, ker jih ni več uravnavala človeška roka. Ta naravna lepota je mnogo pridobila tudi s tem, da so na vrtove začeli saditi in sejati razno uresno dresje s tujih krajev, vzlasti severnoameriško. Bile so to prave akcije in gledičje, ameriški hrasti in tulipanovci, ter razno iglasto drevje. V tem slogu je postal perivoj Ermeneville pri Parizu, na katerem je Rousseau preživel poslednje dni svojega življenja, potem mali Trianon pri Versailles-u, kamor je najraje zahajala nesrečna Marija Antoinetta.

V 19. stoletju so se začeli naravni francoski vrtovi znamenito preobrazovati. Nehali so sedaj po vrtovih graditi one neukusne kolibe, letne dvorce in tempeljčke, s kakoršnimi so bili prenapolnjeni francoski vrtovi koncem 18. stoletja. A ono tožno jednoličnost, ki je do tedaj po vrtovih vladala, odstranili so s tem, da so uveli na vrtove vesele zelene tratine in pisane cvetnjake. In tako so sedaj vrtovi mnogo bolje in ukusneje oponašali prirodo, kakor poprej. V tej novi moderni obliki nahajamo vrtove po vseh večih mestih evropskih.

Naši noveji moderni vrtovi spajajo več slogov v eno celoto. Dela se ž njimi prav tako, kakor delajo graditelji po mestih, ki zidajo hiše nekaj po tem, nekaj po unem slogu. Dvorišča se drži navadno vrt v lahki in veseli obliki renesance, dalje od dvorišča se vse bolje oponaša narava po novem pročiščenem slogu francoskem. Tudi v tem so moderni pariški vrtovi pravim uzorom, kakoršni so na primer Bois de Boulogne in Buttes Chaumont. Pariški vrtovi se odlikujejo z izredno čistostjo in osobitim ukusom, s katerim se vrsté boje in pojedine skupine. Najlepši ures teh vrtov so nježne zelene tratine, katerih ne obrobljajo več s pušpanom, ampak z železnimi loki in širokim pasom pisanega cvetja. Po tratinah so navadno lepo razvrsteni okrogli ali zaokroženi cvetnjaki s pelargonijami, fuksami, begonijami in drugim rastlinjem pisanega perja. Kjer italijanski ukus oponašajo, tam sredi tratine stojé mramorni ali bronasti kipi, ali pa ogromni vrči, omotani z ovijalkami, in iz teh vrčev gledajo ali visé cele kite prekrasnega cvetja. Oponašajoč naravo napravljajo Francozi brežičke, pečine, jarke in jezera, in vse to z umetniško dovršenostjo. Tudi na Nemškem urejajo take okolične slike, pa tako neukusno, da se mora človek smijati, kar sami Nemci priznavajo. Po pariških vrtovih je izvedeno vse tako, kakor da človek gleda golo, čisto naravo, kakor da tu ni človek posegel z roko vmes. Vsaka najmanja stvarica pokazuje, da so ti vrtnarji pravi umetniki, in da so se svoje umetnosti v prirodi učili. V zapadni Evropi vzdignilo se je vrtnarstvo še tudi z mnogimi rastlinskimi doseljenci, kateri v sredni in izhodni Evropi ne morejo vspevati. Marsikatero slikovito iglasto drevo, ali pa vedno zeleno pernato drevje z Japana in Kalifornije lahko prestane zimo po vsej zahodni Evropi. Imamo pa tudi palm, bambusov, banan in mnogih drugih tropskih rastlin, ki tudi morejo vspevati, in zato se je mnogim zljubilo narediti tropskih vrtov in gajev. Kedar na primer človek stopi v park Monceaux v Parizu, ali v Batterseepark v Londonu, ondaj se mu zdi, kakor da ga je nekdo prenesel v tropske kraje.

Predno sklenemo spis o razvoju vrtnarstva, moramo se še povrniti na Angleško, kjer se je vrtnarstvo v posebni obliki razvilo. Kedar so se v 17. stoletju na Angleškem vse umetnosti začele bujno razvijati, preotela je mahoma renesanca, pa tudi vrtovi, ki so jih v tej dobi uredili velikaši okolo svojih palač, izpeljani so bili po zahtevah italijanske in francoske renesance. Še dan danes je tam gori nekaj takih vrtov, katere potomci starih plemenitih rodbin čuvajo kot obiteljsko svetinjo, ter jih zato vedno v istem slogu izdržujejo. Kakor je angleški duh vedno bil slobodoumen, kakor se nikdar ni hotel robski podvreči strogim zakonom klasiške umetnosti, zato se je on mnogo bolj zgodaj kot Francozi otresel tujega oskrbništva. Uže v 17. stoletju vidimo, kako so se Angleži vzdignili proti vrtovom v slogu renesanskem, zahtevajoč, da se narava ne sme vpogniti pod robske zakone. Narava je sama največa umetnica, ki jo človek ne more nikdar nadkriljevati. Mesto renesanskih vrtov so postavili ondaj kot uzor vrtnarstva „angleški park“.

Angleški park ni nič druzega, nego lepa angleška šuma. Kakor na Angleškem ni uže davnej iglastega drevja, tako ga ne vidimo niti na angleškem parku. Nahajamo tu samo pernato drevje, in v prvi vrsti hrast, potem bukev, javor in beli jasen. Z vedno zelenim perjem raste tu samo božikovina in bršljan, ki malone vsa debla ovija. Drevje raste tu raztreseno, kakor v redki šumi, in pod njim se razgrinja zelena tratina, po kateri se pasejo krotke srne, pa drobnica in goveda. Nikjer tu ni goščav. Pravi angleški park nima ograje, on se polagoma zgubí v brežičkasti okolici, kjer ga okrožujejo oranice, ograjene z živim plotom. Angleški park je svoji naravni lepoti gotovo lep ures, ali nikaka umetnina. Pa Angležem se je tako priljubil, da se je uže v 18.

toletju po vsi zemlji udomačil. V svoji enoličnosti ne odaje on človeku nikakega druzega užitka, nego ga na v navadni šumi. Skozi park se vije samo ena pot, rugih potov in stezá tu ni. Anglež najraje hodi sem n tje po tratini, in vsako umetno razrejevanje drevja i se mu videlo kot kratenje osebne njegove slobode.

Politične stvari.

Spominek „Turjaškega“ in državni zbor.

Neprijazen sprejem nemških turnarjev, ki so povodom razkritja spominske plošče nemškega pesnika „Turjaškega“ hoteli Ljubljani nakloniti velikonemško demonstracijo, dal je naravno velikonemcem državnega zbora povod, z interpelacijo poskusiti naskok na slovenski narod in pa na vlado in mestni zastop ljubljanski.

Interpelanti Menger, Heilsberg, Pickert, Strache, Derschatta, Kraus, Wenzlitzke, Bos, Pernerstorfer, Fuss, Ausserer, Steinwender, Weitlof in še drugi vprašali so po obširnem, z napadi na Slovence napolnjenem popisu ljubljanskih dogodeb od dne 3. junija t. l. ministra notranjih zadev:

„Po katerih sredstvih namerava seči njegova prevzvišenost gospod minister notranjih zadev v ta namen, da se avstrijskim Nemcem, ki so po omenjenih dogodbah v svojih najžlahnejih čutilih najglobokeje žaljeni, dá zadostenje, dalje, da se nemudoma zopet pridobijo za vzdržavanje miru in reda neizogibna poroštva, katera so v resni nevarnosti vsled početja sedanjega ljubljanskega mestnega zastopa?“

Ker interpelanti v teku 12 dni niso prejeli odgovora, ponovili so interpelacijo dne 17. junija; minuli petek, pa je grof Taaffe na omenjeno interpelacijo odgovoril tako-le:

Čast mi je na to interpelacijo sledeče odgovoriti:

Namen, avstrijskemu domoljubu grofu Antonu Auerspergu, odličnemu pesniku Anastaziju Grünu v rojstnem mestu Ljubljani postaviti časten spominek, bil je gotovo hvale vreden, in morebiti da bi bilo stvari bolj primerno, ako bi se bil večji krog deležnikov združil v sklepu, domoljuba, izredno duhovitost, pesnika, ki je svoji domovini kranjski, svojemu rojstnemu mestu Ljubljani v slavo, po njegovi smrti skupno častiti.

Ako se je te misli poprijel in jo izvršil samo nemški „Turnverein“ v Ljubljani in se mu nasproti skoraj dve leti trajajočih priprav od deželne vlade ni stavilo nikakoršnih zaprek, tedaj se v tem ne more uvidevati zla volja vladinih organov, posebno ker se ne more tajiti, da ni bilo s lne potrebe, napravo spominka za politiko, pesnika — uvrstevati v okvir pravilnega delokroga telovadnega društva. (Veselost na desni.)

Pa tudi od strani mestnega upravništva ljubljanskega se podvzetju nemškega „Turnvereina“ ni nasprotovalo ter se je stavbensko-uradno dovoljenje za vzidanje spominka v zidovje križanske hiše podelilo brez oporekanja. (Klic z levice: Saj niso mogli prepovedati). Še le potem, ko je spored slavnosti razkritja od dne 3. junija deželna vlada po zaslišanji mestnega magistrata kot političnega urada prve stopnje z ozirom na postavo o pravici zborovanja z malimi premembami, z ozirom na varnost vtemeljenimi, odobrila s premembo, da se ima vračanje sprevoda od slavnostnega sprevoda v kazinski vrt skrajšati, pričelo se je ono obžaljivo narodno ravsanje, katero je pripeljalo do sklepa ljubljanskega mestnega odbora z dne 1. junija in k neljubim izgredom dne 3. junija in slednjih dni.

Potem, ko so najprej nemški deželni časniki vsled vabila od ljubljanskega „Turnvereina“ došlega različnim društvam v znani pretiranosti in z navadnimi frazami (tako je! na desni, — ugovor na levi; poslanec Kindermann: ti hudobni razbijajoči Nemci!) napravo Anastazij Grünovega spomenika v Ljubljani in predstoječo slovesnost kot orjaško delo nemškega duha (klici na levi: gotovo!) kot hvalevreden korak brambe v boju z drugo narodnostjo dežele (čujte! na desni) itd., označili, en slovensko-narodni list v Ljubljani zagnal je v nasprotnem smislu najojstrejši glas in se je ta list, čeravno po gosposki zaplenjen, razširil v nižjih krogih slovenskega prebivalstva, katerega se je polastila neka razburjenost, katera ni mogla ostati brez vpliva na nemške kroge.

Pri takih okoliščinah in pod vplivom raščečega narodnega razburjenja zbral se je dne 1. junija mestni odbor ljubljanski, da bi sklepal o vabilu nemškega „Turnvereina“ zarad vdeležbe pri svečanosti in zarad sprejetja spominka v varstvo občine.

Sklepi občinskega sveta, spominka ne sprejeti v varstvo, ako bi deželna vlada prošnje občine svečanost prepovedati, ne vslišala — pa bi mestna občina odgovornosti za javni mir in red ne prevzela, ampak da bi deželni vladi skrb za vzdržavanje miru prepustila, brez dvombe zaslužijo obsodbo, ker niso v soglasji s postavno dolžnostjo mest z lastnim statutom, katerim pristaja delovanje političnih uradov prve instance.

Deželni predsednik kranjski je tudi takoj, ko je dobil vednost od teh sklepov z razpisom z dne 2. junija t. l. št. 1374 občini razložil dolžnost, katera ji pripada po postavi in ji je dalje vsled telegrafičnega naročila z dne 2. junija naznanila, da je izrečeno odklonenje odgovornosti po občinskem pravilniku nedopustljivo.

Ob enem je deželni predsednik z nadrobnimi naročili gledé postopanja občinskih organov, s pozvanjem 30 žandarjev v Ljubljano, s primernimi ukazi do sosednih okrajnih glavarstev za slučaj izletov slavnostnih gostov v okolico ljubljansko, konečno s prepovedjo slovesnega uhoda od zunaj prišedših slavnostnih gostov, na kar se pri prvič predloženem in odobrenem sporedu ni oziralo, vse primerne naredbe ukrenil, da bi se motenje slavnosti kolikor moč zabranilo.

Ako se je vklub temu dne 3. junija in slednje dni pripetilo obžalovalno motenje javnega miru in reda v Ljubljani, tedaj se more to smatrati za izrastek prenapetega, po zlobnem hujskanji motenega narodnostnega čutstva, katero konečno hoče v najprostejših, najnaravnejših činih videti hudobno izzivljanje, nikakor pa ne kot nasledek zanemarjenja dolžnosti katerekoli oblasti (oho! na levi), tudi ne pri mestni občini ljubljanski. (Čujte! čujte! na levi.)

Oblastnije v Ljubljani in izrekoma tudi magistrat z županom na čelu kot izvrševalec mestnega odbora je po poročilih mi predloženih, svojo dolžnost nasproti cestnim izgredom v najpolnejši meri izpolnil. (Čujte! na desni.)

Njegovemu neumornemu prizadevanju, katero je segalo na vse strani in je bilo hvale vredno podpirano po poveljništvu vojne posadke v Ljubljani je pripisati, da so se cestne demonstracije omejile na nabiranji velikih množin ljudstva in na neredno vpitje in da se ni nikjer pripetilo poškodovanje osebe ali imetja.

Mestna občina pa je Anastazij Grünov spominek dejansko sprejela v svoje varstvo (čujte! na desni, — smeh na levi), ker je takoj po svečanosti odkritja pri njem nastavila redarja za čuvaja (nov smeh na levi in klic: „Turnverein“ ga je plačal), in ko ga je vendar-le pobalinska roka pomazala, takoj dala osnažiti.

Iz dejansko primernega vedenja občinskih organov v Ljubljani v času tamošnjih cestnih izgredov se uže

vidi, da je občinski zastop takoj sam spoznal, da svojih sklepov z dné 1. junija ne more vzdržati in jih je zato z lastnim postopanjem primerno predrugačil.

Tolmačenje, katero mestni svet v sklepu z dne 9. junija svojim prejšnjim sklepom z dne 1. junija dajati skuša in katero mi je osebno k meni došli župan naznanil, daje daljni dokaz, da se je pri mestnem svetu popolna zavest povrnila, katero stanje in katere dolžnosti mu v upravnem državnem organizmu pripadajo (smeh in klic na levi: to je izvrstno!) in se z gotovostjo sme pričakovati, da v njihovem prihodnjem ravnanji tudi trenutek omahovanja ali obotavljanja gledé na spolnovanje njegovih dolžnosti nastopil ne bo. (Dobro! na desni.)

V kolikor me tedaj prašatelji vprašajo, po katerih sredstvih seči hočem, da se zopet podajo potrebna poroštva za vzdržavanje miru in reda, katerim ravnanje sedanjega ljubljanskega mestnega zastopništva najresnejše preti, morem na to odgovoriti, da nevarnosti za mir in red vsled ravnanja sedanjega ljubljanskega mestnega zastopništva za sedanjost in za prihodnost uvideti ne morem (dobro! dobro! na desni, — ugovor na levi), in tedaj nimam povoda, segati po posebnih sredstvih, da bi si pridobil poroštev v tej zadevi. — V kolikor pa sem bil vprašan, katerih sredstev se hočem poslužiti, da bi „najglobokeje žaljenim in v njihovih najžlahnejših čutstvih zadetim avstrijskim Nemcem podal zadostenja“, izreči moram gotovo ne neopravičeno dvombo, jeli so avstrijski Nemci res voljni, se žaljene in v svojih najžlahnejih čutstvih zadete se čutiti po početji večinoma iz šolarjev, pouličnih pobalinov in rokodelskih učencev obstoječe ljudske množice v Ljubljani. (Veselost na desni, glasni ugovor in klic na levi: z vštetim mestnim svetom!)

Ako bi to proti mojemu pričakovanji vendar-le bilo, tedaj bi žaljenim in prizadetim moral prepustiti, v policijskih kaznih, katere so cestne izgrednike zadele ali jih še bodo prizadele, ono zadostenje uvidevati (živahna veselost na desni), katera se jim pri razloženih razmerah in v mejah okvira postave podati more. (Živahna pohvala in ploskanje na desni.)

Predlog Mengerjev, da naj bo o tem odgovoru v prihodnji seji razgovor, bil je z veliko večino zavržen.

Naši dopisi.

Dobrova 17. junija. (*Poziv.*) Bliža se čas, ob katerem bode 25 let preteklo, ko bili so sledeči gospodje sobratje in sotrudniki na šolskem polji svoje pripravniške študije dovršili ter bili kot ljudski učitelji imenovani in na jim odločena mesta dekretirani ter se sedaj kot taki še trudijo v potu svojega obraza za izobražbo mladine in svoj vsakdanji kruh po teh-le krajih:

Barle Ivan, učitelj v Podzemlji;
Fabijančič France, učitelj v Bučki;
Francelj Štefan, učitelj v Studenem;
Gantar Ivan, nadučitelj v Studencu;
Gostiša Jakob, učitelj v Ajdovici;
Kimovec Jarnej, nadučitelj v Loškem Potoku;
Klinar France, učitelj pri sv. Vidu poleg Cirknice;
Pleško Ivan, učitelj v Idriji;
Praprotnik France, učitelj v Preski in pa podpisani kot nadučitelj tukaj na Dobrovi.

Vsi ti trudimo se uže od leta 1861., toraj 25. leto svojega trudapolnega in težavnega delovanja na šolskem polji, in ker ves ta čas še nobenkrat vsi skupaj zbrani bili nismo, zberimo se toraj letos med velikimi šolskimi počitnicami kje v bližini bele Ljubljane, morda tukaj na lepi in prijazni Dobrovi, da obhajamo na primeren in pošten način svojo 25letnico aktivnega službovanja našega. Pri tej priliki zahvalili bi se pred vsem milemu Bogu za pomoč njegovo, s katero nas je skoz celo četrt stoletja v težavnem poklicu našem na vse strani dobrotno podpiral.

Spomnili bi se pa tudi naših umrlih sobratov, kateri bili so z nami vred leta 1861. učiteljsko pripravnico dovršili, se z nami vred potem na šolskem polji trudili, a jih je neizprosljiva smrt v teku časa izmed naše srede pobrala.

Upam toraj, mili gospodje sobratje, da bodete temu pozivu, kateremu povod bil je nasvèt vrlega g. Ivana Barle-ta, pritrditi izvolili.

Prosim Vas toraj, prevdarite to zadevo ter mi izvolite kmalu vsak svoje mnenje pismeno javiti, da se potem na željo večine določi čas in spored 25letnemu obhajanju našega trudapolnega delovanja v učiteljskem stanu.

Ako izvolite lepo Dobrovo za obhajanje 25letnice naše, poskrbelo bode se tukaj za pošteno in ne predrago postrežbo.

Čas, kraj in spored bratovski zabavi, kakor bode to večina določila, objavil bode se pozneje v „Učit. Tovarišu“ in „Novicah“.

Do tistega časa pa, sobratje premili, zdravstvujte mi! Bog z Vami in pomoč njegova!

M. Rant.

Iz Selške doline 20. jun. — Sprejmite, drage „Novice“ dopis iz trde kmetiške roke, katera želí razmere v naši dolíni nekoliko opisati. Naj pred vsem začnem o vremenu; kakor povsod, je tudi nas suša pritiskala; posebno po senožetih bo malo sena. To pa uže sedaj občutimo, ker se živina ne more skoraj po nobeni ceni prodati, posebno bolj slaba ne. Kar nam je nerazumljivo, je to, da, če se kmet hoče živine iznebiti, jo mora mesarju prav v slepo ceno dati. Meso se pa na drobno še ravno tako drago prodaja po mestih in trgih kakor prej. Več kmetov se je v tej reči uže jezilo rekoč: „Zakaj ne naredé tarife za meso in kruh, kot je bila prejšnje čase?“ Napravo takih tarif bi toraj prav priporočali vsem oblastnijam, ki imajo s to zadevo opraviti, pa tudi mestnim in deželnim zborom. Naj bi se tako vredilo, če je živina ali žito po ceni, da naj ta, kdor kupuje in vživa, po ceni dobi, ne pa tako kot je zdaj, kjer mesarji od kmeta živino v slepo ceno dobé, meso pa drago prodajajo. Res je, vsak mora zaslužek imeti, pa le spodoben, ne pa v odrtijo; tudi se mesarji izgovarjajo, da so prejšnja leta zgubo imeli, kar pa ni tako. Ali bodo morda oni tistemu kaj povrnili, ki je prejšnja leta pri kupčiji ob premoženje prišel in zdaj ne more več kupčevati? Pravica vsem enaka! Tarifa naj bo taka, da, kedar bo živina draga, naj bo tudi meso dražje, kedar je pa živina po ceni, kakor letos, naj bo še meso ceneji; tisti, ki bi določevali ceno, bodo uže skrbeli, da bodo mesarji spodoben zaslužek lahko imeli, ne pa, da bi skoraj polovico vrednosti zastonj dobili, kakor letos. Kmetje tudi želé, da bi se cene raznih pridelkov, posebno žive živine, v „Novicah“ razglašale, da bi kmetje vedeli, kako je s živino. Tudi bi prosili, da bi „Novice“ o sejmih z dežele kaj poročale. Živinska kupčija bi bila najbolj pravična, ako bi se le na vago vravnala in cena njena po časnikih razglašala; ne malokrat je kmet od kupca v kupu hudo prevarjen, kar bi tako ne bilo, ako bi se živina vagala, veče občine tako take vage potrebujejo, bi jih toraj kmalu napravile.

(Konec prih.)

Iz Ljubljane. — **Velika turnarsko-turjaška demonstracija** v Ljubljani videti je dognana z odločnim odgovorom ministerskega predsednika na interpelacijo Mengerjevo, katero obširneje priobčujemo na drugem mestu današnjega lista. — Ministrov odgovor obsoja demon-

racije, obsoja deloma tudi sklepe mestnega odbora, lločno pa tudi obsoja neopravičen krik interpelantov, vrača očitanje, da vlada in mestni magistrat ne bi la storila svoje dolžnosti, memogredé pa tudi izreka oje začudenje, da se ni našlo bolj sposobnih zastopkov nemških, ki bi bili prevzeli stavljenje spominka slavljenje pesnika Anastazija Grüna, kot edino le emški turnarji.

S tem, da je minister dokazal, da je bila vsa deonstracija omejena na nekoliko krika in žvižganja, je ogel svoj govor tudi lahko sklepati s prepričanjem, da e nemški narod po teh ljubljanskih dogodbah gotovo e more čutiti žaljenega.

Vsa ta dogodba pa naj bi bila nasprotnikom našim poduk za prihodnje slučaje. Naš narod pozna svoje asprotnike, on ne sovraži in ne sramoti drugih naroov, toda z enako odločnostjo zahteva tudi spoštovanje odbija sramotenje lastnega naroda.

Popolnoma se konečno strinjamo s faktičnimi poravki, katere je sklenil mestni zastop ljubljanski in z elikim zadostenjem izrekamo svojo zadovoljnost, da so koraki imeli skoraj popolni v peh.

†

Dr. Alojzij Gregorič,

odvetnik v Ptuju, predsednik tamošnje čitalnice,

umrl je dné 17. t. m. po dolgem bolehanji v 44. letu svoje starosti.

Pokojni Gregorič bil je poleg Božidara Raiča duša narodnega gibanja izrekoma v ptujskem okraji. Naš narod bo hudo čutil to novo zgubo, ker brezobzirnemu početju južno-štajarskih nemškutarjev je treba veljavnih in odločnih pa tudi modrih vodjev.

Na grobu rodoljuba dr. Gregoriča žaluje tedaj z rodoljubi ptujskimi vsa slovenska domovina kli caje: Bodi mu zemljica lahka!

— **Slovenski državni poslanci** izročili so po deputaciji minuli petek naučnemu ministru spomenico v zalevah šolstva slovenskemu prebivalstvu namenjenega. — Spomenica drži se bistveno onih zahtev, katere so bile zrečene v spomenici, ki so jo naši poslanci minulo leto zročili vladi. Deputacija, katera je spomenico izročila naučnemu ministru, priporočila jo je tudi ministerskemu predsedniku.

— **Pobratila sta se poslanca baron Gödel in Lienbacher.** Izmed vse desnice glasovala sta pri vprašanji carine na petrolej samo ta dva poslanca z levico, Lienbacherju pa gre še posebna slava, da je, on ud parlamentarne komisije desniške tako zbadljivo ojstro govoril proti državno-zborski večini, kakor noben izrečen levičar ne.

V krogih večine se zato tudi izreka gotova nada, da bo Lienbacher tudi ime desničarja odložil, vsikakor pa, da ne bo več desnice zastopal v njegovi parlamentarni komisiji.

— **Državni poslanec Obreza** se je uže pred nekaj tedni zarad bolehnosti podal v Gleichenberg. Zadnjega važnega glasovanja v državnem zboru pa se je vkljub bolehnosti vdeležil.

— **„Slovanska čitalnica“ v Trstu** priredi dne 26. junija koncert s sledečim sporedom: 1. Amb. Thomas: Ouvertura k operi „Mignon“; svira vojaška godba. 2. R. Wagner: „Einzug der Götter in Walhall“ iz drame „Das Reingold“; svira vojaška godba. 3. A. Nedved: „Vojaci na poti“; zbor. 4. Slavnostni govor, govori g. V. Dolenc. 5. Nicolai: Cavatina iz opere „Il Templario“; svira vojaška godba. 6. F. S. Vilhar: „Naša zvezda“; zbor s tenor-solom. 7. Schubert: „Der Wanderer“; svira vojaška godba. 8. Iv. pl. Zajc: „Večer na Savi“; zbor s spremljevanjem vojaške godbe. 9. Donizetti: Duet iz opere „Linda di Chamounix“; svira vojaška godba. 10. Horny: Potpourri jugoslovanskih narodnih pesmi.

— **Potno predavanje** ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustav Pirc v nedeljo 27. t. m. popoludne v Boh. Bistrici.

— **Za kamniško železnico** podpisavanje delnic napreduje dobro, kakor se brzojavlja dunajskim listom. Ljubljanska hranilnica dovolila je za nakup prvotnih delnic po ravno tistem viru 10.000 gold.

— **„Die Sprachenfrage in der österr.-ungarischen Monarchie von Simon v. Weisskirchen“** — imenuje se mala, 27 strani obsegajoča brošurica, v kateri se prav malo srečno hvali gledé jezikovne enakopravnosti sedanja ogerska vlada s Tiszo unstran Litave, tukaj pa bivše nemško-liberalne vlade.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Minuli petek bila se je huda, uže zdavnej napovedana bitka v državnem zboru. — Pri obravnavi carinske tarife prišla je na vrsto carina na petrolej in levica je uže mnogo tednov pripravljala svoj napad na vlado in večino, da bi ju razbila s pomočjo carine na petrolej.

Ogerski podvzetniki so namreč zadnja leta na Rek napravili velike čistilnice, v katerih so s Kavkazije vpeljan očisten, pa nekoliko s smolo skaljen petrolej, od katerega se je bajè nepraviloma pobirala samo nižja za surov petrolej odločena carina, čistili in tako z velikim dobičkom prodajali enako v ogerske kot avstrijske dežele.

S tem početjem znižali so se skupni dohodki iz carine, Ogerska dobivala je več, skoraj vso užitnino, ker je bil petrolej čisten in v trgovino oddan na Ogerskem in gališka petrolejska obrtnija si ni mogla nič prav pomagati.

V carinskem odseku niso začetkom prav vedelikako prijeti se tega vprašanja. Pozvali so toraj izvedence stavili jim različna vprašanja in sad tega posvetovanja bil je v prvi vrsti predlog Süssov, po katerem bi se imela carina enakomerno plačevati od vsega petroleja in to tako, da bi se od surovega petroleja po dokončanem čistenji doplačalo 9 ali $8^1/_2$ gold. carine od mere pridelanega čistega petroleja.

S tem predlogom bi se sicer omenjeno tihotapstvo deloma odpravilo, toda domača petrolejska obrtnija bi se uničila, vrh tega pa bi se ustanovil nek nezaslužen in neopravičen privilegij za oljabogati amerikanski petrolej.

V carinskem odseku nihče ni resno ugovarjal temu predlogu, dokler se vlada ni oglasila ter izrekla, da je to načelna premenba carinske tarife, katere pri ogerski vladi nikakor ne more zagovarjati, in zato smatra to vprašanje za kabinetno vprašanje.

S tem izrekom postala je carina na petrolej pomenljivo politično vprašanje, katerega se je enako živahno poprijela levica kot desnica.

Levici bilo je na tem, da se sprejme Süssov predlog, ker je s tem mislila vreči vlado ali vsaj pouzročiti hud razpor med vlado in večino, pri katerem bi bilo onemu delu levice moč vriniti se vmes in si prisvojiti morebiti nekaj sedežev pri vladi.

Za desnico bilo je odločilno mnenje poljskega kluba, kateremu pristaja varovanje gališke petrolejske indu-

strije. Poljski poslanci pogajali so se z vlado in konečno se je dogovorilo, da se sedaj namenjena carina na surov petrolej povikša od 1 gold. 42 kr. na 2 gold., s tem se enako zadene bogateja surovina amerikanska, kakor kavkaška in povekšajo se izdatno skupni carinski dohodki, ne da bi se cena petroleja povikšala in konečno se pomaga gališki domači petrolejski industriji.

Razprava o tej točki carinske tarife trajala je dva dni in je drugi dan trajala do pol 12. ure ponoči. Z levice poslali so vse najojstrejše govornike v bitko in na pomoč kot prostovoljec ji je prišel še Lienbacher. Po njegovem nezaslišano ojstrem govoru nasproti desnici prišlo je kmalu do glasovanja. Navzočih je bilo 314 poslancev. Glasovanju odtegnilo se je namenoma 16 udov poljskega kluba. Z levico sta glasovala Lienbacher in Gödel izmed desnice; konečno bil je, ko so Coroninovci in Trientinci glasovali z levico, predlog Süssov zavržen z večino šestih glasov.

V ponedeljek, v večerni seji bila je carinska tarifa z dotično postavo vred v drugem branji sprejeta. — Pri §. 4. postave skusil je še grof Wurmbrand, ki se pred nekaj tedni oženil, z „velikim političnim“ govorom popraviti, kar je z medenim popotovanjem zadnjih tednov zamudil, pa podpredsednik Clam ga je dvakrat pozval k stvari in mu tako pokvaril „zvonenje po prazniku“.

Včeraj bila je carinska tarifa sprejeta v tretjem branji, vrh tega postava o zgradbi krajnih železnic. Potem pa se je zborovanje pretrgalo do srede meseca septembra.

Včerajšnja seja končala se je ob $^3/_4$ 12., pred sklepom prečitala se je 3. interpelacija Mengerjeva zarad ljubljanskih dogodkov

Primorsko. — Bližje in bližje pomika se Primorskemu, posebno Trstu, bleda azijatska morilka kolera. Uže so se pripetili v Trstu trije slučaji, pri katerih se je sicer dvomilo, jeli so bili žrtve kolere, ker se pri njih ni prikazala sicer odločilna prikazen krča. Vrh tega obolel je še ravno tam v hotelu „della Ville“ trgovski popotnik, o katerem se je tudi sodilo, da je bolan za kolero. Prenesli so ga s hotela v bolnico za to pripravljeno, pa bolezen mu je odlegla uže po enem dnevu in drugi dan bil je zdrav izpuščen. — Od onega dneva se pa ni prikazal noben nov slučaj.

Bolgarska. — Prestolni govor kneza Aleksandra v „sobranji“, v katerem je zadovoljno izrekel, da je Bolgarska dejansko združena z izhodno Rumelsko, je pri nekaterih evropejskih vladah, izrekoma pri Ruski, zbudila veliko nezadovoljnost in ruski uradni časniki so rez ovinkov izrekli, da tako mogočno govorjenje, kakor da bi Evropa ničesar več ne imela govoriti, nikakor ne pristaja knezu, ki je dejansko izvoljen samo za pet let za guvernerja izhodne Rumelije, in ki ni odvisen samo od Turške, ampak tudi od sklepov evropejskih velevlasti. — Tudi očitanja, da bi bili ruski podaniki vdeleženi pri zaroti zoper kneza Aleksandra bila je z nevoljo sprejeta na Ruskem, in videti je, da ministerska kriza na Bolgarskem, o kateri se zadnje dni veliko čuje o časnikih, izvira poglavitno od tod, da se nekateri bolgarski ministri branijo ustaviti preiskavo zoper one zarotnike in da rajši dajo ostavko knezu, kateri vendar pred vsem potrebuje in želi miru z ruskim carom.

Bavarska. — Vsled žalostnih dogodeb obračale so se oči vse Evrope zadnji teden na Bavarsko in v njegovo stolnico Monakovo. — Akoravno je vse bavarsko ljudstvo poznalo žalostni duševni stan svojega kralja in akoravno je vsakdo previdel, da tako vladanje ne more trajati dalje, vendar-le je tako žalosten konec kraljev pretresel vsakoga in žalovanje polastilo se je vse dežele, sočutje za nesrečnega kralja kazalo se je povsod in to je našlo nekoliko zadostenja v sijajnem pogrebu, s katerem se je mrlič minulo soboto spremil k večnemu pokoju.

Pogreba vdeležilo se je tako rekoč vse bavarsko ljudstvo, večina vojne, društva, vsi sorodniki in pa zastopniki vseh evropejskih dvorov. Avstrijsko in Prusko zastopala sta prestola naslednika, katera sta šla v sprevodu prva za sorodniki.

Akoravno je bilo tudi na Bavarskem zadnje dni zeló deževno vreme, bilo je vendar v Monakovem za čas pogreba vreme lepo vedro tako, da se je sprevod po ulicah in trgih mesta razvil v vsi svoji veličastnosti in krasoti.

Prej pa, tudi na državne stroške bil je pokopan kraljevi zdravnik in nesrečni tovariš v smrti, dr. Gudden.

Skrivnost zadnjih trenutkov pred smrtjo kraljevo se ni razkrila in se zanesljivo skoraj gotovo ne bo razkrila nikdar.

Angleška. — Volilne borbe so v najlepšem teku. Gladstone in pa njegovi nasprotniki podali so se med volilce in v večjih središčih odmeva politično stališče v različnih govorih. — Na Skotskem bil je Gladstone povsod, kjer se je mudil, sijajno sprejet, povsod je odzdravljal tudi na izrečene mu pozdrave z bolj ali manj obširnim odgovorom.

Videti je, da se Chamberlain bivši tovariš v ministerstvu bliža Gladstonu, ker je naglašal v svojih izjavah, da je mogoče, liberalno stranko zopet združiti in jo storiti mogočno, ako Gladstone sprejme pri irski postavi one spremembe, katere je ta del liberalcev zahteval pri irski razpravi v parlamentu.

Francoska. — V senatu pričela se je razprava zarad izgnanja pretendentov. Vse kaže, da bo senat zavrgel predlog. Protigovoril je Jules Simon rekši, da se Francoska nima bati pretendentov, temveč napak republike, nevarnosti za Francosko ni pri princin, temveč v komuni. — Clamageran izmed zmerne levice dokazuje, da splošno pravo ne velja za prince. Posvetovanje nadaljevalo se je včeraj.

Časnik „Patrie“ piše, da bo, ako se postava o izgnanji princev sprejme, drugi dan imel slovesen sprejem, večer tistega dneva pa se bode odpeljal.

Razpor z Angleško zarad zasedanja Hebridskih otokov se bo, kakor sedaj kaže, poravnal z lepo, ker francoska vlada trdi, da ni dala v to povelja.

Španjska. — Govorice o ustajah v nekaterih okrajih se niso nikakor potrdile, vse in povsod ostalo je mirno. — Kraljica okrevala je popolnoma, se podala prvi pot v cerkev in potem zopet na zrak. S tem prevzame kraljica tudi vladanje zopet v popolni meri.

V Madridu so pretekli teden ljudje nižjih krogov pričakovali konec sveta. Reklo se je, da bo poslednji dan solnce izhajalo uže ob 3. uri ponoči; velika množica ljudstva je čakala grozovitega začetka — konca, pa ni ga bilo. Zdaj se pripravljalo še na kresov večer, potem se menda vendar zgubi ta na široko raznešena vraža.

Žitna cena

v Ljubljani 19. junija 1886.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 82 kr. — banaške 7 gold. 30 kr. — turšice 4 gold. 87 kr. — soršice 6 gold. 57 kr. — rži 5 gold. 4 kr. — ječmena 4 gold. 88 kr. — prosa 5 gold. 4 kr. — ajde 4 gold. 16 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 3 gold. 58 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.